

Գիտություն

ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի թերթ

ՀՈՒՆԻՍ

№ 7-8

(213)

2009 թ.

Հրատարակվում է 1993 թ. փետրվարից

Հայաստանին պետք են 10 գիտնականներ և 2 միլիոն դոլար, որպեսզի 5 տարի հետո այն դառնա բարգավաճող երկիր

Ինովացիոն տնտեսությունը գլոբալ ծգնաժամից դուրս գալու միակ ելքն է: Նման եզրակացության եկան «Համագործակցող երկրների գարգացման ինովացիոն ուղին» ռազմավարություններ և հեռանկարներ» միջազգային գիտաժողովին ներկա գիտնականները: Գիտաժողովը նեկանարկեց հունիսի 29-ին՝ Հայաստանում: Կազմակերպիչներն էին ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիան, Երևանի ճարտարապետաշինարարական ինստիտուտը, «Գլոբելիկս-Ռ» ինովատիկայի ակադեմիա» գիտահետազոտական կազմակերպությունը (Ուսուաստան), Սարատովի պետական տեխնիկական համալսարանը:

«Մեր նպատակն է ուրվագծել Հայաստանում և ԱՊՀ այլ երկրներում ինովացիոն տնտեսության զարգացման պայմանները: Նոր պայմանները պահանջում են նոր մոտեցումներ, և դրան կարելի է

հասնել հաջող համագործակցության միջոցով», իր ողջույնի խոսքում ասաց ՀՀ ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս Ռաֆիկ Մարտիրոսյանը:

«Հայաստանին պետք են 10 գիտնականներ և 2 միլիոն դոլար, որպեսզի 5 տարի հետո այն դառնա բարգավաճող երկիր». Հայաստանի համար հակածնաժամային դեղատոնս առաջարկեց ՌԴ Գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս Սերգեյ Գլազկը՝ ներկայացնելով «Հակածնաժամային քաղաքականության ռազմավարությունը ԱՊՀ-ում նոր տեխնոլոգիական տնտեսաձևի անցման շրջանի պայմաններում» թեմայով գեկուցումը:

Որպես հեռանկարային ուղղություն նա նշեց Հայաստանի աստոնային էլեկտրակայանի հիմնա վրա աստոնային արդյունաբերության կոմպլեքսային զարգացումը, որը, նրա կարծիքով, միայն մեկ ուղղությամբ՝ էլեկտրաէներգիա ստանալու ուղղությամբ է զարգանում:

ՀՀ ԳԱԱ-ն ակտիվացնում է իր մասնակցությունը Եվրոպական միության 7-րդ շրջանակային ծրագրին:

Ա

Յ

Շ

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

Ր

Ո

Վ

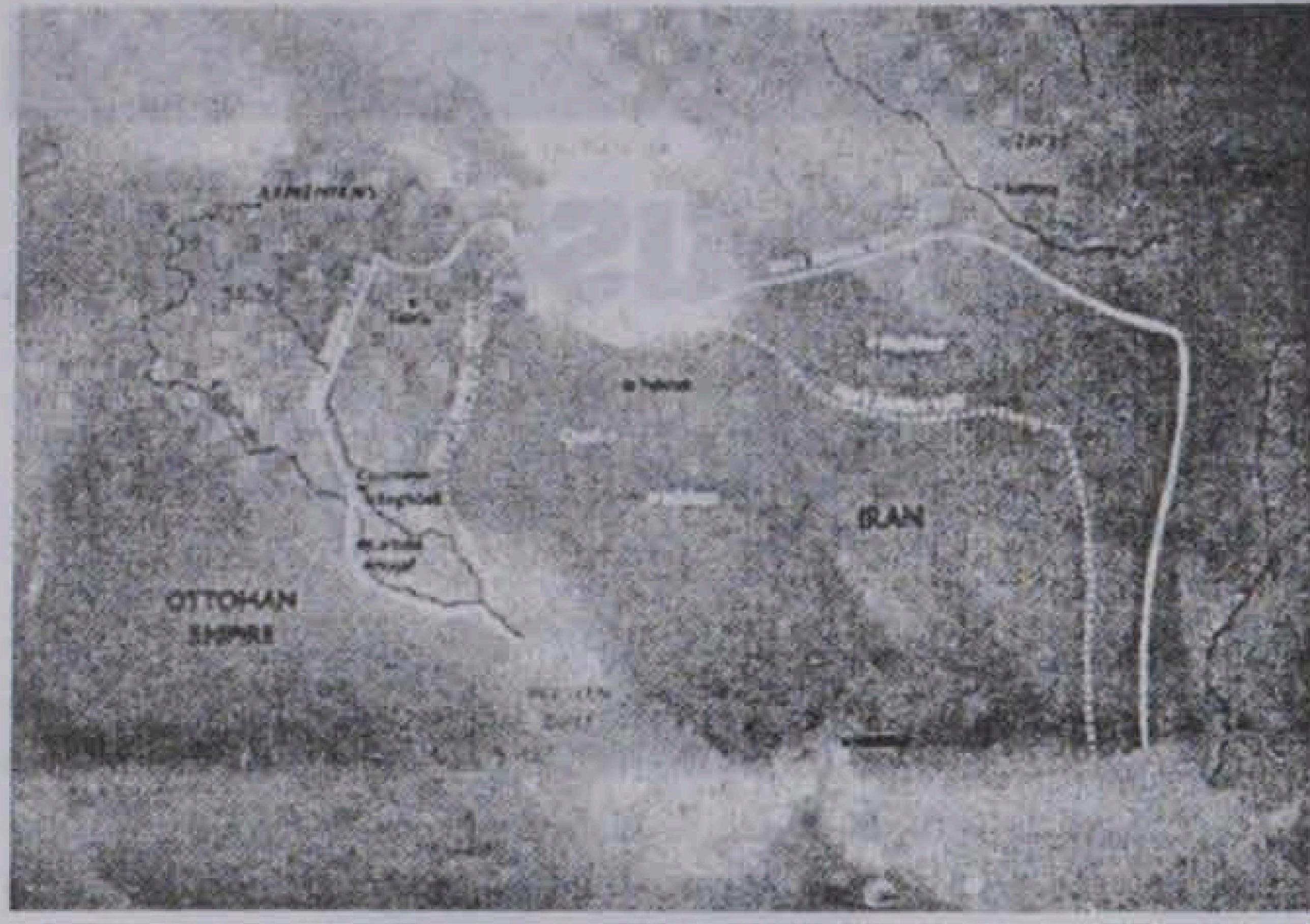
Ր

Ո

Վ

Ր

Նոր Շահատում Լոնդոնի Թրիտանական թանգարանում

Լոնդոնի Թրիտանական թանգարանն ունի աշխարհի հնագայն քաղաքակրթության ամենահարուստ հավաքածուն: Ես այդ քանգարանում եղել եմ 1986-ի նոյեմբերին և 2009 թվականի փետրվարի վերջին: Այս ուղևորության ժամանակ քանգարանային ցուցանուշները դիտելուն նվիրել եմ երկու լիարժեք օր: Բնականարար առաջին հերթին պետք է որոնեի հայկականը: Տեղական պահեմ, որ մեր Անահիտ աստվածությունը զույսը, որը 1986-ին ներկայացված էր որպես պարսկական Անահիտ աստվածուին, գտնված Թուրքիայում, այժմ ներկայացված է որպես Հայաստանի աստվածուին, քայլ բրոնզե զիլից, դրված է նաև աստվածուին արձանից պուկված ճախ ծեռի դաստակը՝ զգեստի ծալքերը քանած: 1987 թ. փետրվարին «Հայրենիքի ծայն» թերթում (N 9, փետրվարի 25) «Թրիտանական քանգարանի մի վիսայի մասին» հոդվածով ես դիմել եի սփյուռքահայուրյանը՝ կոչ անելով, որ նրանը ուղղել տան այդ վիսայը: Ծնորհակալ լինենք այն հայրենասեր սփյուռքահային, որն ուղղել է տվել:

Թանգարանում քայլ մշտական հավաքածուից, որի դիտելը ծրի է բոլորի համար, կային երկու ցուցահանդեսեր՝ «Քարելոն» ու «Ծահ Արա»:

Դրանք պատրաստված էին մեծ խնամքով, և դիտելը բավկանանական քանի արժեքու: «Ծահ Արա» Իրանի վերակառությունը ցուցահանդեսում ուղղակի առումով կապվում էր նաև Հայաստանի հետ: Այն անկողմնակալ ծևոլ ներկայացնում էր հայ ժողովությունի կատարած դերը 17-րդ դարի Իրանի քարզացման գործում: Այնտեղ ընալ չէին մխառտ, որ Ծահ Արան իր երկիրը քարզացմելու նպատակով իրենց բուն հայրենիքը՝ Հայաստանից, տեղահան է արել հայերին ու տեղափոխել Պարսկաստան:

Բնականարար ցուցանուշները և նրանց կցված քացարությունները պատրաստված էին այսօրվա

մեր հարևան պարսկական կողմից և պետք է խստովանել, որ նրանք իրենց պահել էին որպես շերմ հարևաններ: Ցուցանուշների մեջ կային հրաշալի պահպանված երկու հայկական ճեռագիր, երկուսն էլ գրված 1627-ին Խալահանում: Այդ ճեռագրերը շատ շրեր մասնակարգ են ունենալու մեջ: Զետարքերը տարբեր չափսի Ավետուրաններ են, որ բացված էին մասնակարգ պարունակությունունենալու մեջ: Այդ մասնակարգներում աշքի էր շնորհում դրանց հեղինակների հիմնում առաջացնող վարպետությունը: Բացի այդ, նշանակած էր նաև հայկական ճառանկարներում զարդարված ճեռագրերը 700 տարվա վաղեմուրյուն ունեն, և զիրք ստեղծելու գործում հայերի նկարչական նմանօրինակ արվեստը վաղուց զարգացած է եղել այդ ժողովությունում:

Հայտնի է, որ Ծահ Արաը Իրանի դերը մեծացրեց միջազգային ասպարեզում, նա դիվանագիտական հարաբերություններ է հաստատել եվրոպական հզոր տերությունների հետ, նպաստել Արևելի ու Արևմտարի առևտրական կապերի զարգացմանը: Այս տնտեսական հաջորդությունները, ըստ ցուցանուշներին կից ներկայացված փաստարդերի՝ Ծահ Արաը հաճախ իրականացնում էր հայերի շնորհիլ, որոնց անվերապահ վատահում էր ու հավատում, ի հակառակություն օման բորբերի, որոնց ընալով չէին կապահում էր և ոչ էլ հավատում: Այդ ցուցահանդեսում նշանակած էր, որ հայերը մեծ դեր են կատարել Մետարքի միջազգային ճանապարհի իրականացնում դարձնելու գործում:

Թրիտանական քանգարանից ցուցահանդեսում կար 17-րդ դարի Իրանի քարտեզը, որի վրա Մեծ Հայքի և նրա մեջ նաև ներկայիս Հայաստանի ու Արցախի վրա հսկա տաներով գրված էր և այս հայերը ներկային մատյաններում:

Ու

Ուղիո 12 տարի առաջ «Մոլորակ» թերթը տպագրեց իայ ազգային մշակույթի և հայ երգի բացառիկ երախտավոր Դայրիկ Մուրադյանի ստորև ներկայացվող իոդվածը: Կարծում ենք, որ այսօր, երբ իամառ լուրեր են պտտվում Զոդի ոսկու հարստացման ֆաբրիկան Սևանի ավագան տեղափոխելու կործանարար մտադրության մասին, այս նյութը կինչի ահազանգի նման և թերևս սթափեցնի այն պարոններին, որոնք բացարձակապես անտարբեր են մեր իոդի ու ջակատագրի հանդեպ: Գուցե Դայրիկ Մուրադյանի իրեա բարեկամի պահպաժքը դաս լինի նրանց իամառ:

հարստացուցիչ ֆաբրիկան կառուցել Աւանի ավիճ:
Ծանոթանալով իրամասնազրին, Ռաֆայել Ազարևի
Եղբակացնում է. Եթե հարստացուցիչ ֆաբրիկան կառու-
վելու է Աւանի ավիճ, որենին աԵԽՍԻՒԼական ջոերը թա-
վելու են Աւանա լիճ: Դա հայ ժողովրդի համար լինելու
է մեծագոյն ողբերգություն: Այս շարիքը խափանելու հу-
մար հարկաւոր է շուտափությք և վճռական քայլերի ո-
մել:

Huf hntuu puuptkuus N-wiPhiujtl Shuunlpth hh2uuunuhG

Հայրիկ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Ոաֆայել Ազարկից մասնագիտությամբ ինժեներ-մեխանիկ էր, աշխատում էր գունավոր մետաղուրդիայի մինիստրությունում: Իր բացառիկ վարպետությամբ, ձեռներեցությամբ և ինարամտությամբ նա ամենուրեք մեծ համբավ էր կատակել ԽՍՀՄ մինիստրության ձեռնարկություններում: Ահա թէ ինչու ձեռնարկությունների տնօրենները, տեխնիկական կամ տեխնոլոգիական բարդ խնդիրները կարգի բերելու նպատակով, հաճախ հեռագրերով խնդրում էին միութենական մինիստրությանը՝ գոնե մեկ կամ եռկու օրու օգնության ուղարկել Ոաֆայել Ազարկին:

Ի դեպ, Հայաստանից Ուսֆայթի Ազգարկիշը երբէ՛ իրավեր չեր ստուգել: Թերևս հենց այս պատճառով էլ նա զայռով Եղեսու առաքին իւլ օրվանից իմա լվում է Հայաս-

տանով, վճռում է մեալ մեզ մոտ և այդ մասին տեղյակ պահում գումարվոր մետաղորդիայի հանրապետական վարչության պետ Նիկոլայ Կորունկովին: Վերջինս, արդեմ ծանոթ լինելով Ռաֆայել Ազարեևիչի հետ, նրան ընդունում է սիրով և նրան վստահում վարչության պետի առաջին տեղակալի պաշտոնը: Նիկոլայ Կորունկովի կարգադրությամբ Ռաֆայել Ազարեևիչի հատկացնում են իմ բնակարանի ներքի հարկում եղած ազատ բնակարանը: Շուտով մեր միջև հստատվում են բարի դրագիսկան հարաբերություններ, որ հետագայում զարգանալով՝ վերաճում են եղանակության:

Նարչության պետի կարգադրությամբ, զունավոր մեռադրության սահմանագծու ըստութափակացության աշխատաքաղաքացիության մեջ ապահովում են նաև Ռաֆայել Ազարեակի սիկլազը:

Հենց այդ օրերին ստացվում է Միութենական կառու-
վարության հրամանագիրը Վարդենիսի ուլյերեր հանրե-
ղի շահագործման մասին։ Հրամանագործ զուգագուած էր

Աշակերտություն, գոստիկ

Ընթացող, պիտի խնդրենք չանհանգստանով, քանի որ խոսքը հումկիսի 18-ին, Գալուստից ելուսիս արեելք տեղի ունեցած երկրաշարժի մասին է: Եպիկենտրոնում երկրաշարժի ուժգությունը 4,3 բալ էր, հարակից բնակավայրերում՝ 4, իսկ Եղեգնում՝ 3,5 բալ:

Այս ցնցումը բավականին մեծ խուճապ առաջացրեց Երևանում, հատկապես այն բանից հետո, եթե լուրեր տարածվեցին, թե ժամը 15-ին երկրաշարժը կրկնվելու է, իբր հաղորդել էին հեռուստատեսությամբ։ Գոնե լավ է, որ չին առել ինչ ուժագույնամբ։

Մարդիկ քափվել էին փողոց, պետական և մասնաւոր շատ հաստատություններից և անգամ հիվանդանոցներից մարդկանց դռըս հանցին շենքերից: Խուճապը դադարեց միայն այն ժամանակ, երբ Սեյսմիկ պաշտպանության ազգային գործակալության պետի տեղակալ Հրաչյա Պետրոսյանը հեռուստառեսությամբ հայտարարեց, որ լուրերը ճիշտ չեն և

Աման բան չի սպասվում:

Կարծում եմ, որ այդ հայտարարությունը
բավական ուշացած էր. այսոք եր ավելի շուտ
արվեր այդ հայտարարությունը և մանավանդ
ժողովրդին բացատրել, որ առ այսօր աշխար-
հի ոչ մի ծայրում երկրաշարժերը չեմ կանխա-
զաւակվում և ստանոդ լուրերին այսոք չէ հա-
վասար: Հիշած երկրաշարժի եսդիկենորունմ
հետազայտմ տեղի ունեցած ևս 10 բույլ ցնցում-
ներ, իսկ վերջին, 11-րդը տեղի ունեցավ հունի-
սի 19-ին, առավոտյան ժամը 8 անգ 44 րո-
պեին: Այս բոլոր տվյալները գրանցվել են
Գ-առնիի երկրաֆիզիկական դիտարանի ՀՀ
ԳԱԱ նախագահության շենքի նկուղում տե-
ղադրված բվային սեյսմիկ կայանի օգնութ-
յամբ (իսկ Գ-առնիի կայանը չի գործում), ուր

որոշվել են երկրաշարժի հիմնական պարա-
մետրերը (լուսագիտությունը, եռավորությունը,
խորությունը, ուժգությունը և ճշգրիտ ժամա-
նակը): Յավով պիտի նշեմ, որ լավ վիճակում
չեն և, ինչպես Գառնին, չեն աշխատում նաև
ՀՀ Սեյմիկ ծառայության տեղեմետրիկ ցան-
ցի կայսերները և ժամանակն է բԱյցնացնել
բոլոր սեյմիկ կայսերները: Մի՞քենչ մեկին չի
անհանգառացնում այն փաստը, որ Միջերկ-
րածովյան սեյմիկ ցանցը և Առաստանի
Դաշնության Օբնինուկը ավելի շուտ էին ին-
տերմետային կայրում տեղադրել մեր երկրա-
շարժի տվյալները, քան մեր հանրապետութ-
յան սեյմիկ ծառայությունը: Մինչդեռ սկսոր է
լինել ճիշտ հակառակը: Ենչեիզե:

Ինչպես վերը նշեցի, հունիսի 18-ի երկրաշարժը ուժեղ չէր ($M=4,3$), մինչդեռ բավական մեծ խուճականացացրեց քնարչության շրջանում մինչև հիմնարկների աշխատավիզների, հիվանդանոցների հիվանդների տեղահանումը:

լու է, նույնիսկ նշված էր ժամը 15.00:
Պետք է համաստրեն և հետևողականորեն
բացատրել բնակչությանը, որ ամբողջ աշխար-

հում դեռևս գիտությունը անզոր է կանխագուշակել երկրաշարժերի տեսք, օրը, ժամը: Մինչդեռ հայտնվում են բախտագուշակներ և շաբաթաներ, որոնք, պարզվում են, կարողանում են և գուշակել, և քյուրիմացության մեջ զգել հազար-հազարամյուր մարդկանց: Օրինակ, վերջերս, “Գոլոս Արմենի” թերթում անհայտ մասնագիտությամբ ոմն գիտնական Մելիք-Յովյան, հիմնավորելով, որ ավիաթարները տեղի են ունենամ երկրաշարժերի գոտում, ինչոր դաշտերի փոխազդումից, ողջ աշխարհին խոստանում է նշել այն վայրերը, ուր տեղի են ունենալու օդային սղեաները: Այսինքն, պարուն Յովյանը համաձայն է առնում կանխագուշակել երկրաշարժերի տեղը, օրը, ժամը, և անգամ երասայակել տեղի ունենալիք երկրաշարժերի ցանկը: Յավոր, սույն պարունը չի գուշակել Թեհրան-Երևան ինքնարիոի «ողբերգություն»:

Յուլյանիներին, Քալասանյաններին և այլ շատատանիներին պետք է զրկել ծայրից և լրատվական միջոցներով իրենց բանդագուշակները հրապարակելու իրավունքից: Նրանք վճառակար են: Ես եիշում եմ, որ նույն այդ “Գոլոս Արմենիա” թերթը մի ժամանակ հրապարակում էր “Անոշիկ предупреждает” տեղեկատվական տպյուսակը, ուր սույն Անուշիկը տանը նախած անգամ որոշում էր և գնահատում երկրի մազնիսական ռաշտի ակտիվուրյունը՝ տոկոսներով յուրաքանչյուր օրվա համար և զգուշացնում մարդկանց մեծ խմբերի, որ նրանք այդ օրը կվատանան:

Ո՞ր դպրում ենք ապրում, սա ո՞ր բիլի է,
հարգարձան տիկնայք և պարտնայք, մի՞քև իի-
մա էլ կարելի է ասայարեզ և ամբիոն տալ զա-
նազան բախտագուշակների, շառատանիների
և գրքացների: Չէ՞ որ դա առնվազն վայելու չէ
բաղարակիրք ժողովրդի համար և մասնավաճա-
ռիրավորական:

Հեռակա ՀԱՅՈՎԵՐԴՅԱՆ Երկրաբանական զիգուրյունների դոկտոր

Եյու-Յորքում կայացավ հայկական ամենամյա մարտարիստ

ԱՄՆ-ում կայացավ ավանդական 6-րդ հայկական փառատոնը։ Նյու-Յորքի արվարձան Գրինվիլ-ի «Արարատ» կենտրոնում հավաքվել էին 500 հարյուրից ավելի հանդիսականներ, որոնք վայելեցին հայկական երգն ու պարը, համարես արեցին հայկական խոհսնների ուժեամբ։

Փառատոնում կազմակելով վաճառքական տոնավաճառ, որ ներկայացված էին հայ ոսկերիչների, լուսանկարիչների աշխատանքները, չեխա մոռացվել նաև գիրքը, CD-սկավառակները և այլն,

Հանդիսակաները մեծ ոգևորությամբ և ծափահարություններով լինեցին «Սիփան» պարային անսպառի եկույթը:

Ի դեպ, «Արարատ» կենտրոնը
հիմնադրվել է Ամերիկայի Արևել-
յան թեմի կողմից, 2004 թվականին,
և այսօր դարձել հայկական շատ-
կազմակերպությունների և ասո-
ցիացիաների նոտավայրը։ Կենտ-
րոնի տարածքն իր մեջ ներառում
է շենքերի շարք, որոնցից ամեն մե-
կը նվիրված է Հայաստանի պատ-
մական որոշակի երկրամասի։

7. *Uihuhngi huuj`* *KuijuuuuhnuuGhg nninu*

Միզամակերպությունը հրապարակել է 2008 թ. սարեկան գեկույցը, որում առանձին բաժիններով ընդգրկված 10 երկրների քում է նաև Հայաստանը: Ըստ գեկույցի՝ ավելի քան 7 միլիոն հայեր ապրում են Հայաստանից դուրս՝ հղում կատարելով 2003 քվականի տվյալներին: 1988-ի համեմատ, այս թիվը ավելացել է 700 հազարով: Ըստ գեկույցի հեռինակների՝ տարբեր զնահատականներով մոտ 800 հազար մարդ կամ Հայաստանի բնակչության մեջ բնակչություն

ավելին 1990-ականներին հեռացել է Երևանից: Այս միտումը շարունակվում է մինչև օրս: Վերջին երկու տասնամյակի ընթացքում Հայաստանից արտազադրը հիմնականում բնորոշվում է որպես աշխատանքային միզրացիա: Արտազադների մոտ Երեք քառորդը հաստատվել է նախկին ԽՍՀՄ երկրներում, 15 տոկոսը՝ ԵՄ երկրներում, 10 տոկոսը՝ ԱՄՆ-ում: Արտազադների ավելի քան 60 տոկոսը, ըստ գեկույցի մատնանշած տվյալների, աշխատանքային տարիքի տղամարդիկ են՝ 20 տարեկանից մինչև 45 տարեկան: Նրանք կորական միջին մակարդակ ունեն: Ըստ ուսումնասիրության՝ մինչև 2006 թ. սփյուռքից աշխատանքային միզրանուներից դեպի Հայաստան կատարված դրամական փոխանցումները առանցքային դեր ունեն Հայաստանի տնտեսությունում: Փոխանցումների հիմնական մասը՝ 90 տոկոսը, արվում է դոլարով: 50 էջանոց գեկույցում ՄՄԿ-ն անդրադարձել է հայկական սփյուռքի կազմակորմանը, նախկին ԽՍՀՄ ժամանակաշրջանին, 88 քվականի երկրաշրժից հետո տեղի ունեցած տեղահանություններին, դարարադյան հակամարտության հետևանքով փախստականներին և այլն: Ըստ գեկույցի հեղինակների՝ արտազադը եղել և մնում է Հայաստանի կարևորագույն հարցերից մեկը:

Ապահովագրիչ ՀՀԿ-ի 25 սարքելու է

Որոտան գետի ջրերի օգտագործմամբ հիդրոէլեկտրակայանների կառուցումը մտահղացվել է դեռևս 1955 թվականին: Շատ կարճ ժամանակահատվածում նախազծվեց, կառուցվեց և շահագործման հանձնվեց Երեք ՀԷԿ, այդ թվում նաև Սպանդարյանի ՀԷԿը: Այս շահագործման է հանձնվել 1984 թվականին: Որոտանի կասկադի զինային հիդրոհանգույցն է: Ունի հոսքի քազմամյա կարգավորման ջրամբար, 218 մետր խորանարդ մետր օգտակար ծավալով: Ջրամբարի պատվարի բարձրությունը 87 մետր է, իսկ երկարությունը՝ 317 մ: Կայանի գումարային հզորությունը կազմում է 76 ՄՎտ: Տեղադրված է Եղեռու հիդրոսուրբին, իսկվարեկային էցր կազմում է 364 մետր:

Հայության և պատմական, հեղափառական շրջ. գովազդ է առաջընթացի առաջնահանձնության մեջ կազմակերպությունը:

Հազմում է 157 միլիոն գՎանժան:

Հարկ է 62Ե, որ Հայաստանում առաջին ՀԵԿ-ը կառուցվել է Դիլիջան քաղաքում

Ստեփան ՊԱՊԻԿՅԱՆ

Գիւղակոնց սպառտու և մարդաբանություն

ԳԼՈՒԽԱՎԱՐԸ ՀՎԱՎՎԱԼՄ Ե ԻՆ ԴՐԱՎՈՒՄ ՎԵՐԱՎՈՐ ԱԾ
Գլուխավար համարակալոր քժիշկի Յոհան Շենկելեյնը (1793-1864 թ.) զործական պարապմունք-
ների ժամանակ ուստիողներին միշտ բացատրում էն, թե ինչպիսի եականություններով պիտի
օգտված լինի խելական քժիշկը:

- Բժիշկը պետք է զգվող չփնտի մեկ, և երկրորդ դիտողականություն ունենա: Առաջներում բժիշկները շաբարախտը ախսորոշում են մործելով եհվանդի մեզի համը, Անա այսպիսի, - առաջ Շենին, - և մատու մուզրեց եերուկով լցված բաժակի մեջ և ապա լիզեց այն:

- Դե, տեսնեմ, ո՞ւ կիսրծի:
Զանաբեր ուսանողներից մելք մոռեցաւ և լիզելով, փործեց մեզի համը:

- Այս, բարեկամն, դուք չզգվելու ընդունակություն ունեք, իսկ այ դիտողականությունը բեզմուն կաղում է: Մի՞րե դուք չնկատեցիք, որ ես բաժակի մեջ մտցրի միջնամասս, իսկ մզեցի մատնեմատը:

1-13: Այս հեռախոսահամարը ակադեմիայի համակարգում գիտեց բոլորը, որովհետև այսպէս թե այնպէս ժամանակ առ ժամանակ հարկադրված են լինում զանզահարել այս համարով և տեղեկացնել, որ իրենց հեռախոսը (ԱԵՐԲԻԱԿԱՆ բաղաքային) չի աշխատում:

1-13-ը օրվա բոլոր ժամերին, յուրաքանչյուր պահի անմիջայես արձազանքում է, որովհետև Երա մոտ մշտական հերթապահում է Վարսելու Գրիշան կամ Երա օգնական Արայիկը: Իսկ արձազանքել նշանակում է ուշաղիր, բարյացակամ լսել զանգահարողին, ինչ-որ հարցեր ճշտել և ասել.

- Հիմա կզբաղվենք:

Եթե խափանումը հեռախոսակայանում չէ, ապա րոպեներ անց վարպետու և նրա օգնական Արայիկը զործիքների անբաժան ճամպրուկով հայտնվում եմ զանգահարողի աշխատավայրում։ Եվ համոզված եղեք՝ կարճ ժամանակ անց ձեր հեռախոսը սկսում է աշխատել։

փան գործում է մինչև օրս: Եվ դա շնորհիվ վարպետ Գրիշայի մասնագիտութեան հմտության, պատասխանառության, ամենօրյա ջանքերի և պարզապես այն պատճառով, որ վարպետ Գրիշան ուկեցելու ունի, բարձր պրոֆեսիոնալիզմ և որ կարևոր է՝ չի կարող ինչ-որ բան վատ անել կամ կիսատ բռնել: Բացի Շերբին ցանցից ԱՀԿ-ը սպասարկում է նաև 200 բաղաքային հեռախոն: Եվ այս վիրխարի ծավալը անխափան աշխատեցնում են հեռախոսակայանի պետ Գրիշա Պողոսյանը և Արայիկ Գերձակյանը:

Ահա ուղիղ կես դար, ամեն աշխատանքային օր ակադեմիայի տարածքում դանդաղաբայլ, մի քիչ ամոքիսած ժպիտը դեմքին հայտնվում է Վարչետ Գրիշան: Նա մտնում է շենք, միացնում կայսեր և ականջը ավտոմատների միալար շիշխսկոցին և անընդհան օգնություն հայցող զանգերին, անցլացնում իր ծանրաբեռնված աշխատասով, պա-

A black and white photograph of a large, ornate Buddhist stupa or pagoda. The structure is multi-tiered with intricate carvings and statues of figures, likely Buddha, adorning the spires and ledges. The architecture is highly detailed, showing traditional Asian architectural elements.

Եվ այսպես ամեն օր, ահա արդեն
ուղիղ 50 տարի: Այո, ուղիղ 50 տարի
առաջ, 1959 թվականի հուլիսի 17-ին Զա-
վախորում ծնված և ասսա Շիռվանցորդի

անվան դպրոցն ավարտած Պետրոս
(Գրիշա) Պողոսյանը աշխատանքի ան-
ցամ Գիտությունների ակադեմիայի ավ-
տոմատ հեռախոսակայանում որպես
կառավագական:

Հետո նա պիտի ընդունվեր ԵՊՀ-ի ֆիզիկայի ֆակուլտետի երեկոյան բաժինը և ստանար ուսումնակիցի մասնագիտություն:

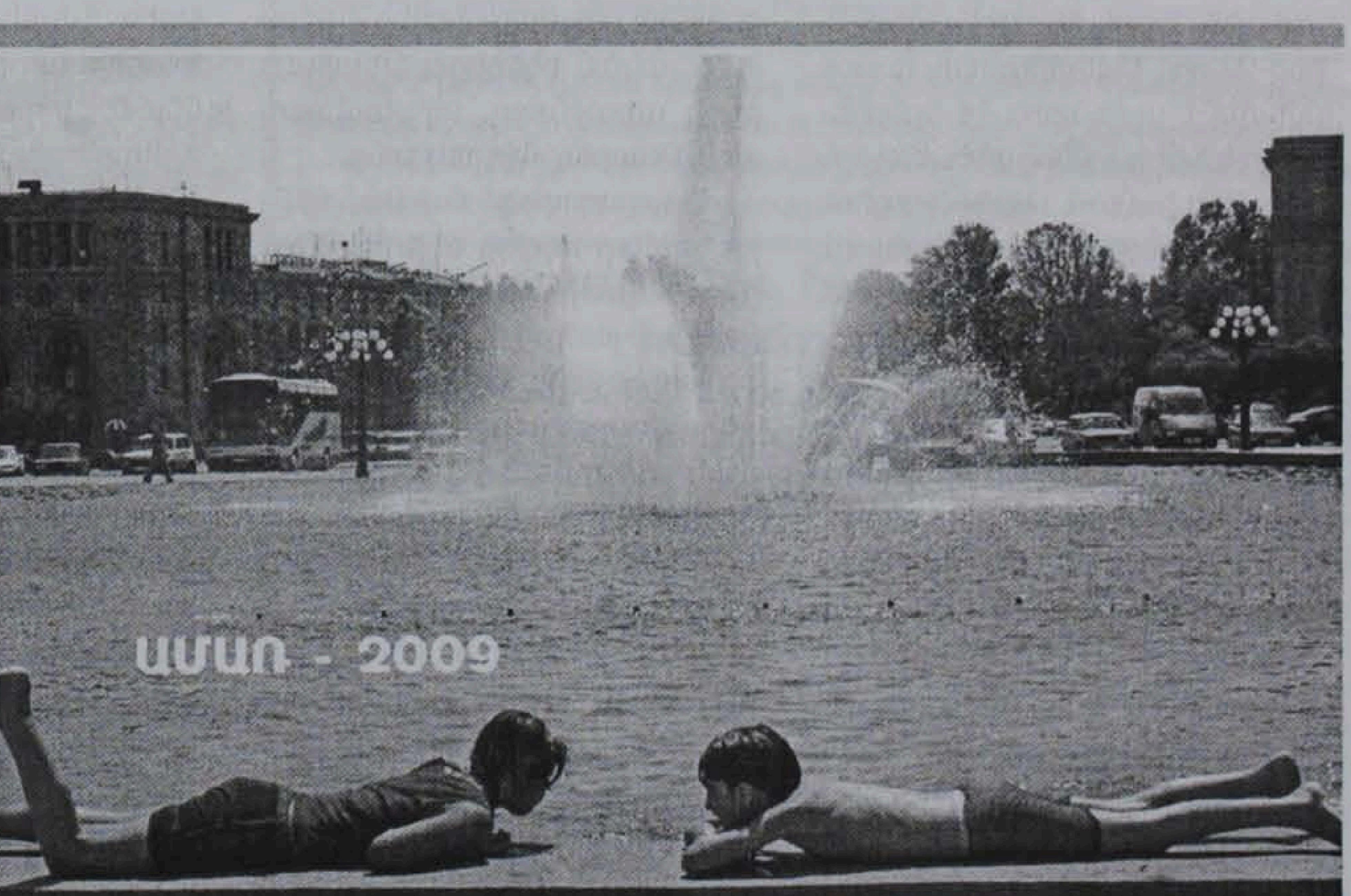
Վարսելու Գրիշան հիշում է, որ 1958 թ. ԳԱ-Ը մեծ դժվարությամբ ձեռք բերեց 200 համարականոց ավտոմատ հեռախոսակայան, այն տեղադրվեց և մոնտաժվեց ակադեմիայի նկուղում: 1981-ին, եթե կառուցվեց հիմնարար գրադարանի մասնաշենքը, որա 4-րդ հարկում տեղադրվեց նոր կոռուպինացիոն հեռախոսակայան 500 համար հզորությամբ, որը հնարավորություն տվեց հեռախոսով ապահովել հարակից բոլոր ինստիտուտներին: Կայանը կապվեց քաղաքային հեռախոսակայանների հետ, որը հնարավորություն ստեղծեց ցանկացած ներքին հեռախոսով դուրս գալ քաղաքային ցանց՝ զանգահարել ցանկացած համառու և զամանակակից դրույթի որոշեց:

20-ամյա կայսեր, որը աշխատում է ձևավորել պահանջման սիստեմը:

տասխանառու օրը և անպայման իր գործով նպաստում համալրագի մարդկանց լավ աշխատանքին և լավ տրամադրության:

- Ես սիրում եմ իմ մասնագիտությունը, իմ աշխատանքը, իմ գործը և սիրով եմ աշխատում: Կարծում եմ, որ մասնագիտություն ընտրելիս չեմ սխալվել: Ուրախ եմ նաև, որ ճակատագիրը ինձ բերել է Գ-իսությունների ակադեմիա: ճանաչում եմ բոլորին, նրանք ել ինձ են ճանաչում: Ամեն օր այդքան արժանավոր մարդկանց բարեն առնելու արդեն բախտավորություն է: Ուրախ եմ, որ բախտ եմ ունեցել ճանաչելու և շփվելու Մեծ Վիկտոր Համբարձումյանի, ականավոր զիտնականներ Մօջոյանի, Բունիաթյանի, Հարությունյանի, Իոսիֆյանցի, Մերգելյանի, Մկրտչյանի, Թաղեյ Սարգսյանի, Ռատիկ Մարտիրոսյանի, Յուրի Շուրությանի, Մերգեյ Համբարձումյանի և ուրիշ արժանավորների հետ:

Պետրոս Պողոսյան, նույն ինքը վարպետ Գրիշա: Մարդամոտ, համեստ, իր գործին նվիրված, բարձր պրոֆեսիոնալ մասնագետ և լավ մարդ, որը բարյացակամ և ուշաղիր պատրաստ է լսել ձեր հեռախոսային խնդիրը և անմիջապես շտապել օգնության: Այսպես է ապրում վարպետ Գրիշան, որովհետև դա է հսմեստ ու լավ մարդու և մասնագետի կոռուպտությունը:

Բերմուդյան եռանկյունն այլևս գաղտնիք չէ

Կենդանի և մեռած ջրերի մասին լեզենդները, կարծես թե, ունեն զիտական հաստատում: Գետու 1959 թ.-ին զիտական մերին առաջարկվել է ջրի կառուցվածքի այսպես կոչված կատարատային մոդելը:

Կատարատները ջրի մոլեկուլների միացումներն են բազմանիստերի ձևով, որոնք քուտրոյի զննութեան հիշեցնում: Բայց բազմանիստերի տեսքով միացած ջրի մոլեկուլներից, կամ նաև միայնակ մոլեկուլներ, որոնք կարող են կամ ճնշել բազմանիստի մեջ զտնվող խոռոչը, կամ է գտնվել դրանց միջև զտնվող միջավայրում: Ջրի միայնակ մոլեկուլների բայց է կախված ջրի հատկությունները նրա մածուցիկությունը, տեսակարար կշիռը և այլ նյութերը լուծելու հատկությունը, ինչպես նաև կենանի օրգանիզմների բաղադրության մեջ մտնող մոլեկուլների հետ փոխադարձորոշումը:

Բնական պայմաններում ջրի կատարատների խոռոչներում կարող են լինել բնածին զագերի մոլեկուլներ, որոնք կազմում են բյուրեղահիդրատներ: Ամենատարածված հավերժական սառածությունը և ծովերի ու օվկիանոսների խորությ հանդիպող մերամի բյուրեղահիդրատների մոլեկուլների հետաքանակ է: Այն իրենց սերկայացնում է

զանգված, որը նման է թագ ծյան: Նման բյուրեղահիդրատները սկզբունքում կարող են օգտագործել որպես վառելանյութ՝ նավթի և զագի փոխարեն, բայց մարդկան մոդելների վրա: Նրանք ցույց են տալիք ուղարկումները:

Ա ս ս թ թ ա լ ա ց ի զիտականները Զոգեթ Մոնականը և Դիկի Մեյը փորձեր են կատարել լողավազանում նավթի մոլեկուլների վրա: Նրանք ցույց են տվել, որ գործողորչան նման մեխանիզմները ավելի մեծ է, քան ենթարկությունը և այլ ներարդում է թե ավելի քիչ է:

Բյուրեղահիդրատներից մերամի նման արտանետումները, ինչ այնուհետև նրա այրումը շնորհացում նման աղետները նաև հետագայում: Հատկապես վտանգ է ներկայացնում տարացումը, որը կարող է խրանվել ածխարքությունում և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույթուրը: Այն պղպջակները ներկայացնում է:

Համար մեծ վտանգ են ներկայացնում:

Դեռևս 1988 թ.-ին բրիտանացի երկրաբան Թեն Կենեթը մի ենթադրություն առաջ բաշեց այն մասին, որ թերմույան եռամկայումնում նավթի և ինքնարդին մասին ամենատացման պատճառը հենց մերամի բյուրեղահիդրատն է: Երկրի ընդերքից առարվող ջերմության և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույթուրը: Այն պղպջակները ներկայացնում է:

Համար մեծ վտանգ են ներկայացնում:

Դուքս 1988 թ.-ին բրիտանացի երկրաբան Թեն Կենեթը մի ենթադրություն առաջ բաշեց այն մասին, որ թերմույան եռամկայումնում նավթի և ինքնարդին մասին ամենատացման պատճառը հենց մերամի բյուրեղահիդրատն է: Երկրի ընդերքից առարվող ջերմության և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույթուրը: Այն պղպջակները ներկայացնում է:

Համար մեծ վտանգ են ներկայացնում:

Դուքս 1988 թ.-ին բրիտանացի երկրաբան Թեն Կենեթը մի ենթադրություն առաջ բաշեց այն մասին, որ թերմույան եռամկայումնում նավթի և ինքնարդին մասին ամենատացման պատճառը հենց մերամի բյուրեղահիդրատն է: Երկրի ընդերքից առարվող ջերմության և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույթուրը: Այն պղպջակները ներկայացնում է:

Համար մեծ վտանգ են ներկայացնում:

Դուքս 1988 թ.-ին բրիտանացի երկրաբան Թեն Կենեթը մի ենթադրություն առաջ բաշեց այն մասին, որ թերմույան եռամկայումնում նավթի և ինքնարդին մասին ամենատացման պատճառը հենց մերամի բյուրեղահիդրատն է: Երկրի ընդերքից առարվող ջերմության և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույթուրը: Այն պղպջակները ներկայացնում է:

Համար մեծ վտանգ են ներկայացնում:

Դուքս 1988 թ.-ին բրիտանացի երկրաբան Թեն Կենեթը մի ենթադրություն առաջ բաշեց այն մասին, որ թերմույան եռամկայումնում նավթի և ինքնարդին մասին ամենատացման պատճառը հենց մերամի բյուրեղահիդրատն է: Երկրի ընդերքից առարվող ջերմության և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույթուրը: Այն պղպջակները ներկայացնում է:

Համար մեծ վտանգ են ներկայացնում:

Դուքս 1988 թ.-ին բրիտանացի երկրաբան Թեն Կենեթը մի ենթադրություն առաջ բաշեց այն մասին, որ թերմույան եռամկայումնում նավթի և ինքնարդին մասին ամենատացման պատճառը հենց մերամի բյուրեղահիդրատն է: Երկրի ընդերքից առարվող ջերմության և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույթուրը: Այն պղպջակները ներկայացնում է:

Համար մեծ վտանգ են ներկայացնում:

Դուքս 1988 թ.-ին բրիտանացի երկրաբան Թեն Կենեթը մի ենթադրություն առաջ բաշեց այն մասին, որ թերմույան եռամկայումնում նավթի և ինքնարդին մասին ամենատացման պատճառը հենց մերամի բյուրեղահիդրատն է: Երկրի ընդերքից առարվող ջերմության և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույթուրը: Այն պղպջակները ներկայացնում է:

Համար մեծ վտանգ են ներկայացնում:

Դուքս 1988 թ.-ին բրիտանացի երկրաբան Թեն Կենեթը մի ենթադրություն առաջ բաշեց այն մասին, որ թերմույան եռամկայումնում նավթի և ինքնարդին մասին ամենատացման պատճառը հենց մերամի բյուրեղահիդրատն է: Երկրի ընդերքից առարվող ջերմության և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույթուրը: Այն պղպջակները ներկայացնում է:

Համար մեծ վտանգ են ներկայացնում:

Դուքս 1988 թ.-ին բրիտանացի երկրաբան Թեն Կենեթը մի ենթադրություն առաջ բաշեց այն մասին, որ թերմույան եռամկայումնում նավթի և ինքնարդին մասին ամենատացման պատճառը հենց մերամի բյուրեղահիդրատն է: Երկրի ընդերքից առարվող ջերմության և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույթուրը: Այն պղպջակները ներկայացնում է:

Համար մեծ վտանգ են ներկայացնում:

Դուքս 1988 թ.-ին բրիտանացի երկրաբան Թեն Կենեթը մի ենթադրություն առաջ բաշեց այն մասին, որ թերմույան եռամկայումնում նավթի և ինքնարդին մասին ամենատացման պատճառը հենց մերամի բյուրեղահիդրատն է: Երկրի ընդերքից առարվող ջերմության և այլ գործուների ազդեցությամբ մերամի դրանք է զայխ բյուրեղահիդրատից և հատակի վրա զտնվող նաև աղացակեր: Այդ պղպջակները կարող են անշան ջանքերի շնորհիվ անգամ, օրինակ, կետերի շարժման վաստակով, դրան զայլ ծովի մակերևույ